

I. Ocena sytuacji gospodarczej

W III kwartale br. wzrosła wartość dodana w przemyśle, zmniejszył się spadek wolumenu produkcji budowlano-montażowej, utrzymała się wysoka dynamika sprzedaży w działach zaliczanych do usług rynkowych.

Wzrost popytu krajowego wynikał z dalszego zmniejszenia spadku akumulacji oraz nadal wysokiej w stosunku do wzrostu dochodów do dyspozycji brutto gospodarstw domowych dynamiki spożycia indywidualnego. Mimo niskiej dynamiki wzrostu dochodów wzrosła dynamika wolumenu sprzedaży detalicznej. Równocześnie nastąpił spadek depozytów i szybszy wzrost kredytów gospodarstw domowych. Łączne wystąpienie tych zjawisk świadczy o dalszym spadku stopy oszczędności.

Dane GUS o obrotach handlu zagranicznego w II kwartale 2002 r. pokazują, że nastąpiło istotne przyspieszenie dynamiki eksportu. Wolumen eksportu Polski w II kwartale 2002 r. wzrósł w tempie 7,4%, pomimo powolnego wzrostu gospodarczego w Niemczech (0,1% PKB w II kwartale 2002 r.) i w strefie euro (0,7% PKB w II kwartale 2002 r.). Na podstawie informacji o płatnościach za eksport szacuje się, że wysokie tempo wzrostu wolumenu eksportu utrzymało się również w III kwartale, co wskazuje na wzrost elastyczności popytowej polskiego eksportu. Można przypuszczać, że wzmocnienie reakcji eksportu na wzrost popytu zagranicy ma charakter trwały i jest wynikiem restrukturyzacji w przedsiębiorstwach eksportujących, dokonanej w latach 2000-2001.

Wyraźne nasilenie ryzyka politycznego w świecie w III kwartale br. wywołało znaczne pogorszenie wskaźników zaufania w głównych gospodarkach. Najwyraźniej wystąpiło to w USA, gdzie wskaźnik Conference Board, mierzący poziom nastrojów konsumentów amerykańskich, spadł w październiku, w porównaniu do września br., o ponad 14 pkt., a zatem w podobnej skali, jak po wydarzeniach z 11 września 2001 r., kiedy to spadek ten wyniósł 17 pkt. Obniżył się również wskaźnik zaufania konsumentów niemieckich z poziomu -5 we wrześniu br. do -11 w październiku.

Nie było natomiast tak silnych spadków w zakresie indeksów oddających nastroje przedsiębiorców. Wpłynęły na to między innymi takie czynniki, jak dobre wyniki w zakresie wydajności pracy i wzrostu w gospodarce USA w III kwartale i ustabilizowanie się sytuacji na giełdach.

Pozytywnym sygnałem dla międzynarodowych rynków finansowych było silniejsze od oczekiwań obniżenie stóp procentowych przez FED oraz zapowiedź administracji Prezydenta Busha nasilenia działań fiskalnych dla ożywienia gospodarki amerykańskiej.

Korzystnym sygnałem dla klimatu koniunkturalnego w regionie gospodarek akcesyjnych było również oficjalne zatwierdzenie terminu poszerzenia Unii Europejskiej o kolejne 10 krajów.

Poprawa sytuacji gospodarczej w III kwartale br.

Spadek stopy oszczędności

Dobre wyniki handlu zagranicznego

Nadal złe nastroje konsumentów, nieco lepsze przedsiębiorców w USA i strefie euro

W dalszym ciągu czynnikiem o dużym stopniu niepewności jest kształtowanie się światowych cen ropy naftowej.

Ceny ropy do połowy października utrzymywały się na wysokim poziomie ok. 28 USD. Od drugiej połowy października następował jednak spadek cen tego surowca wynikający z oddalenia się bezpośredniego zagrożenia rozpoczęcia działań wojennych w Zatoce Perskiej. W cenie ropy zredukowana została tzw. premia wojenna. Średnia cena ropy naftowej w październiku br. wyniosła 27,6 USD/b, a więc była o 0,8 USD niższa niż w poprzednim miesiącu.

Na spadek cen wpłynęły także informacje o dalszym zwiększaniu wydobycia przez kraje OPEC, mimo wrześniowej decyzji o utrzymaniu dotychczasowych limitów na niezmiennym poziomie.

Spadek cen ropy nie trwał jednak długo, w listopadzie z poziomu 22,8 USD/bar. w dn.14.XI. cena wzrosła do 24,85 USD/bar w dn.25.XI.br.

Spadek cen ropy naftowej w październiku, w listopadzie ponowny ich wzrost

II. Sytuacja w sektorze finansów publicznych

Realizacja budżetu państwa po dziesięciu miesiącach br. świadczy, że nie ma zagrożenia przekroczenia ustawowego poziomu deficytu budżetowego.

Zaawansowanie realizacji planu rocznego dochodów budżetu państwa wskazuje, że możliwe jest osiągnięcie poziomu dochodów budżetowych zbliżonego do planowanego w ustawie budżetowej na 2002 r. Skutki finansowe zmian systemowych obowiązujących w IV kwartale br., tj. obniżenia o 30% akcyzy na wyroby alkoholowe oraz kwartalnego rozliczania VAT przez małe i średnie przedsiębiorstwa nie spowodują - wg informacji z Ministerstwa Finansów - istotnego ubytku dochodów budżetu państwa. Wynika to przede wszystkim z bardzo małego zainteresowania przedsiębiorstw nowym systemem rozliczeń.

Dynamika wydatków budżetu państwa w październiku br. była wysoka, co m.in. związane było z wysokimi kosztami obsługi długu, zwiększoną dotacją dla FUS oraz przekazaniem środków na podwyżki dla nauczycieli (realizacja III etapu reformy oświaty). Po dziesięciu miesiącach wydatki budżetu państwa były o 8,1% wyższe niż w analogicznym okresie ub.r. ale wskaźnik ich wykonania w stosunku do planu nie odbiegał znacząco od zrealizowanego w poprzednich latach. Perspektywa osiągnięcia w 2002 r. planowanych wielkości dochodów prawdopodobnie nie będzie stwarzać konieczności ograniczania wydatków budżetowych.

W ostatnich miesiącach nadal niekorzystnie kształtowała się sytuacja finansowa FUS i FP. Fundusze te odnotują wysokie przekroczenie wydatków nad wpływami, finansowane kredytami bankowymi. Jedynie sytuacja finansowa Agencji Rynku Rolnego rysuje się nieco korzystniej niż to wynikało z przewidywanego wykonania zamieszczonego w ustawie budżetowej na 2003 r.

Według prognoz NBP deficyt ekonomiczny całego sektora finansów publicznych ukształtuje się w 2002 r. na poziomie ok. 5,8% PKB tj. o 1 pkt. proc. więcej niż zakładał to projekt ustawy budżetowej.

Deficyt budżetu państwa w 2002 r. na ustawowym poziomie

Deficyt ekonomiczny sektora finansów publicznych w 2002 r. wyższy od planowanego

III. Podaż pieniądza, kredyty, stopy procentowe, kurs walutowy

W październiku 2002 r. podaż szerokiego pieniądza M3 wzrosła o 0,35 mld zł. Wzrost ten byłby większy, gdyby nie silna aprecjacja złotego. Po wyeliminowaniu różnic kursowych przyrost M3 wyniósłby 1,7 mld zł. Roczna dynamika podaży pieniądza obniża się od maja br. i trzeci miesiąc z rzędu pozostaje ujemna. W październiku wyniosła ona – 2,5%.

Ustabilizowała się natomiast roczna dynamika pieniądza gotówkowego w obiegu: wyniosła ona 14,8% wobec 14,6% we wrześniu oraz powyżej 18% w poprzednich miesiącach.

Październik 2002 r. był trzecim kolejnym miesiącem, w którym odnotowano istotny spadek depozytów gospodarstw domowych – wyniósł on ponad 2 mld zł (po wyeliminowaniu różnic kursowych spadek ten byłby o 0,6 mld zł mniejszy). Roczna dynamikę depozytów gospodarstw domowych charakteryzuje silny trend spadkowy, w październiku wyniosła ona – 5,6%.

W październiku, w porównaniu do września br, nastąpił spadek kredytów zarówno przedsiębiorstw, jaki gospodarstw domowych. Roczne dynamiki tych kategorii wyniosły w październiku br. odpowiednio: 0,5% i 8,3%, podczas gdy we wrześniu br. 1,2% i 8,4%.

W porównaniu do września br. w październiku – po pozytywnym wyniku referendum w Irlandii - złoty wyraźnie umocnił się, zarówno wobec dolara o 0,7%, jak i euro o 0,3%. W listopadzie tendencja do aprecjacji złotego była jeszcze silniejsza. W okresie 1-25 listopada kurs złotego umocnił się odpowiednio o: 4,6% i 2,9%.

**Niska podaż
pieniądza,
spadek depozytów
gospodarstw
domowych w
bankach, niskie
zainteresowanie
kredytami**

**Umocnienie kursu
złotego**

IV. Ceny, oczekiwania inflacyjne

W październiku br., dwunastomiesięczna inflacja obniżyła się do poziomu 1,1% wobec 1,3% we wrześniu br. Do obniżenia rocznego tempa wzrostu cen w październiku br. przyczynił się spadek cen napojów alkoholowych w związku z obniżką stawek akcyzy na wyroby alkoholowe, a także spadek cen wyrobów tytoniowych. W październiku żywność z napojami, alkoholem i wyrobami tytoniowymi zdrożała o 0,3%, podczas gdy we wrześniu o 0,6% i o 0,6% rok temu. Ceny żywności i używek spadły przez rok o 2%.

Roczny wskaźnik wzrostu cen produkcji sprzedanej przemysłu w październiku wyniósł 1,7%. Złożył się na to wzrost cen: w sekcji wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę o 6,9%, w górnictwie i kopalnictwie o 1,0% i w przetwórstwie przemysłowym o 0,8%. Nadal więc utrzymuje się zjawisko najwyższych wzrostów cen produkcji w sekcjach, w których działają ograniczone mechanizmy rynkowe.

Kształtowanie się inflacji na niskim poziomie sprzyja utrwaleniu niskich oczekiwań inflacyjnych. W listopadzie br. ustabilizowały się oczekiwania inflacyjne zarówno osób prywatnych, jak i analityków bankowych. Oczekiwana przez analityków bankowych na koniec br. stopa inflacji rocznej wyniosła, podobnie, jak miesiąc wcześniej, 1,5%, natomiast oczekiwana stopa inflacji rocznej (październik 2003 r.) wyniosła 2,5%. Średnioroczna stopa inflacji przewidywana na 2004 r. wyniosła 2,7%. Oczekiwana przez osoby prywatne stopa wzrostu cen w ciągu najbliższego roku wyniosła, podobnie, jak w październiku br., 0,9%.

Roczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych na rekordowo niskim poziomie 1,1%

Niskie oczekiwania inflacyjne